

SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM METODIKASINING ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIDAGI AHAMIYATI

*Namangan viloyati chortoq tumani
7-umumiy o'rta ta'lim maktabi
davlat va huquq asoslari fani o'qituvchi
Rahimjanova Muqaddas Dilmurod qizi*

Annotatsiya: Tezida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim metodikasining nazariy asoslari, Yevropa pedagogik maktablari tajribalari va ularning O'zbekiston ta'lim tizimidagi tatbiq imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqotlarda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv ta'lim samaradorligini oshiruvchi eng muhim omil sifatida asoslanadi.

Kalit so'zlar: shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, ta'lim metodikasi, individual yondashuv, konstruktivizm, kompetensiyaga asoslangan yondashuv, o'quvchi faolligi, interfaol metodlar, tajriba asosida o'qitish, pedagogik innovatsiyalar, Yevropa pedagogik maktablari, Kolb nazariyasi, Kumpulainen tadqiqotlari, Dahlberg konsepsiyasi, zamonaviy ta'lim tizimi, O'zbekiston ta'lim islohotlari.

So'nggi o'n yilliklarda Yevropa mamlakatlarida ta'lim tizimi inson kapitalini rivojlantirish, kompetensiyaga asoslangan o'qitish va shaxsga yo'naltirilgan yondashuv konsepsiyasi asosida takomillashmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchini tayyor bilimni egallovchi emas, balki faol biluvchi, mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxs sifatida shakllantirishni ko'zlaydi.

Britaniyalik pedagog David Kolb (1984) o'zining "Experiential Learning Theory" (Tajriba asosida o'qitish nazariyasi) asarida ta'lim jarayonida shaxsiy tajriba, refleksiya va faol ishtirokning o'quv natijalariga bevosita ta'sir etishini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

Finlandiyalik olim Kristiina Kumpulainen (2018) o'z tadqiqotlarida ta'kidlaganidek, shaxsga yo'naltirilgan ta'limda o'quvchi o'z o'qish jarayonining hamkoriga aylanadi va o'qituvchi bilan teng huquqli subyekt sifatida ishtirok etadi. Bunday yondashuv o'quvchining ijtimoiy-emotsional rivojlanishini kuchaytiradi.

Shvetsiyalik pedagog Gunilla Dahlberg (2007) o'z asarlarida ta'limni shunchaki bilim berish emas, balki "munosabatlar madaniyati" deb talqin etadi. Unga ko'ra, shaxsga yo'naltirilgan metodika insonni o'zini anglashga, boshqalarni hurmat qilishga va ijtimoiy hamkorlikka o'rgatadi.

O'zbekistonda ham bu g'oyalar milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan holda rivojlanmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va Milliy o'quv dasturi o'quvchilarning individual rivojlanish traektoriyasini shakllantirish, o'qituvchining yo'naltiruvchi

rolini kuchaytirish, hamda o'quv jarayonida interfaol metodlar (munozara, rol o'ynash, "case-study", "debate")ni keng joriy etishni nazarda tutadi.

Bu yondashuv ta'limni insonparvarlashtiradi, o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi subyekt-subyekt munosabatlarini mustahkamlaydi hamda shaxsning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqaradi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, har bir induvid uchun maxsus metodik qo'llanmalar interaktiv yo'ndashuvlar orqali amalga oshirish lozim. Bugungi zamonaviy hamda axborotlashgan shuningdek tamaddunlar to'qnashuvi, mentalitetlar yuvilish jarayonida muhimomillardan biri bo'lmoqda.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim Yevropa pedagogikasida demokratik qadriyatlar, tenglik va shaxsiy mas'uliyat g'oyalariga tayanadi. O'zbekiston ta'lim tizimida bu tajribalarni milliy model bilan uyg'unlashtirish — ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. O'qituvchi zamonaviy metodikani puxta o'zlashtirib, o'quvchini o'z bilim jarayonining muallifiga aylantirishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kolb, D. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
2. Kumpulainen, K. (2018). *Pedagogies of Connectedness and Collaboration*. *European Journal of Education*, 53(2), 200–215.
3. Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2007). *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care*. London: Routledge.
4. Dewey, J. (2017). *Experience and Education*. New York: Simon & Schuster.
5. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
6. Xoliqova N., Yo'ldoshev J. (2022). *Pedagogika nazariyasi va metodikasi*. — Toshkent: Fan.